

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Фінансовий та страховий менеджмент»

на тему: **«Кредитна політика комерційного банку»**

Виконавець:

студентка факультету ФБС
Бойко Валерія Вадимівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

доцент, к.е.н.
(науковий ступінь, вчене звання)
Лапіна Ірина Сергіївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Основою формування фінансово-кредитних відносин та найважливішим суб'єктом фінансового ринку є банківська система. Найважливіше завдання цієї системи є правильно розроблена кредитна політика, яка повинна охоплювати елементи та принципи організації кредитної роботи в банку та визначати пріоритетні напрями кредитування.

Сучасна кредитна політика банку є компонентом філософії банківського бізнесу, яка визначає внутрішній механізм банківського видання кредиту, роботу з проблемними кредитами, управління кредитними ризиками, тощо. Застосування основних положень кредитної політики дає змогу банку розробити такий кредитний портфель, який буде сприяти досягненню поставлених цілей у банківській діяльності, а саме: контролю за управлінням ризиками, прибутковості банку та дотримання усіх вимог законів відносно сфери банку.

Надання кредитів є дуже рентабельним для банківської установи. Це породжує і високі ризики у його наданні. Тому банківській установі потрібна ефективна кредитна політика, в рамках якої дуже важливим є питання простроченої заборгованості. Це пов'язано з тим, що на стан сукупності позичкових інструментів впливають два чинники: кількість виданих позичок і динаміка простроченої заборгованості.

Оскільки в останні роки спостерігаються несприятливі тенденції та суттєве уповільнення розвитку банківського кредитування, то це зумовлює до пошуку напрямів модернізації кредитної політики банків, що сприятиме активізації та економічному розвитку банківської системи.

Тому питання, які стосуються кредитної політики банків, зокрема пошуку її напрямів оптимізації, є актуальними на сучасному етапі.

Питання, які стосуються кредитної політики банків та шляхів її оптимізації досліджували такі вчені, як: Н.А. Антіпова, В.В. Волкова, О.Є. Гудзь, І. С. Гуцал, О.В. Дзюблик, О.О. Любар, А.Ю. Маслова, О.І. Лаврушин та ін.

Однак у більшості наукових досліджень недостатньо уваги приділено саме основним шляхам оптимізації кредитної політики. Все це свідчить про актуальність теми, а отже, зумовило вибір напрямку дослідження в науковому і практичному аспектах.

Метою дослідження є дослідження теоретичних та практичних аспектів формування кредитної політики комерційного банку, а також на основі встановлених перспективних напрямів підвищення ефективності кредитної політики, розробити ряд заходів щодо її оптимізації.

Завдання дослідження:

- розглянути теоретичні основи кредиту як основного фінансового інструмента кредитної політики комерційного банку;

- розглянути сутність кредитної діяльності комерційного банку та основні етапи її організації;
- визначити особливості формування та реалізації кредитної політики комерційного банку;
- дати фінансову характеристику комерційного банку АТ «ПУМБ»;
- провести аналіз активів комерційного банку АТ «ПУМБ»;
- проаналізувати й оцінити структуру та динаміку кредитного портфеля та провести аналіз реалізації кредитної політики АТ «ПУМБ»;
- вдосконалити систему моніторингу кредитного ризику як елементу кредитної політики комерційного банку;
- зробити прогнози результатів формування та реалізації кредитної політики АТ «ПУМБ» за допомогою засобів математичного моделювання регресійного аналізу;
- визначити ряд заходів щодо вдосконалення та оптимізації кредитної політики комерційного банку АТ «ПУМБ».

Об'єктом дослідження виступають економічні процеси формування та впровадження кредитної політики комерційних банків.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи формування кредитної політики банків України.

Методи дослідження. В процесі виконання роботи були використані різні методи, а саме методи аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення. У роботі застосовано логічно-структурний, функціональний та графічний підходи для опису проведення кредитних операцій та організації кредитної політики комерційного банку.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи, що регулюють банківську систему України, нормативні акти та статистичні дані Національного банку України, напрацювання зарубіжних та вітчизняних вчених у сфері оптимізації кредитної політики комерційних банків, матеріали періодичних видань, електронні джерела, фінансова звітність АТ «ПУМБ» за 2017–2021 рр.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 92 сторінки, включаючи 17 таблиць, 13 рисунків, 10 додатків і список використаної літератури із 58 найменувань.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: Іноземний капітал в банківському секторі України // Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях: матеріали XX міжнар. наук.-практ. конф., 14-15 квітня 2022 р. Одеса: ОНЕУ, 2022.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні основи формування кредитної політики комерційного банку»* розкриваються поняття кредиту як основного фінансового інструменту кредитної політики комерційного банку, розглянута сутність кредитної діяльності комерційного банку та основні етапи її організації, а також особливості формування та реалізації кредитної політики комерційного банку.

У другому розділі *«Аналіз кредитної політики комерційного банку АТ «Перший Українській Міжнародний Банк»* проведено аналіз фінансової діяльності банку та визначена позиція банку на ринку фінансових послуг. Досліджені особливості управління активами банку та їх якість. Проведено аналіз реалізації кредитної політики АТ «ПУМБ»

У третьому розділі *«Шляхи покращення системи формування кредитної політики комерційного банку»* представлені напрями оптимізації кредитної політики банку АТ «ПУМБ».

ВИСНОВКИ

На основі наукового дослідження проведеного в роботі, можна виділити такі результати, сутність яких зводиться до наступного:

1. Проаналізувавши різноманітні думки науковців про сутність кредиту як основного фінансового інструмента кредитування, можемо впевнитись у складності такої економічної категорії, як кредит. Вивчення літературних джерел дозволило дати наступне визначення поняттю кредит – «це економічні відносини, що виникають між кредитором і позичальником щодо залучення тимчасово вільних коштів та використання їх на умовах повернення, строковості, платності та цільового призначення, що забезпечує перерозподіл коштів кредитора і дає можливість отримати дохід у вигляді відсотків».

2. На основі проведеного аналізу узагальнено ознаки кредитної діяльності банку, а саме ознаки економічного, правового, соціального характеру. Виокремлено ознаку кредитної діяльності комерційного характеру, за допомогою якої досягається комерційне зростання завдяки зміцненню та підвищенню надійності якості кредитного портфеля банку. Визначено, що основними суб'єктами кредитної діяльності є кредитори та позичальники. Досліджено процес взаємодії між суб'єктами та об'єктами кредитної діяльності банку.

3. Розглянувши різні визначення поняття «кредитної політики», ми дійшли до висновку, кредитна політика банку як форма загальної банківської політики «є сукупністю як стратегічних і тактичних, так і прикладних рішень, які визначають поточні та можливі потреби кредитування, його параметри, процедуру, та яка реалізується через кредитний механізм». Банківські установи розробляють кредитну політику, перш за все, тому, що вона дозволяє регулювати, керувати та змінювати кредитні взаємовідносини між банком та

його клієнтами з приводу зворотного руху вартості грошових коштів. Оскільки на сучасному етапі розвитку економіки кредитні організації є одними з провідних учасників ринку валюти та фондового ринку, які пропонують своїм клієнтам різноманітні види банківських продуктів, що постійно розширюються у зв'язку з розвитком інноваційних технологій, тому для обґрунтованого, раціонального та ефективного застосування всіх елементів кредитного механізму банк повинен розробляти відповідну кредитну політику, оскільки, від неї залежить успішна діяльність банку в довгостроковій перспективі.

4. Дослідження проводилось за матеріалами комерційного банку АТ «ПУМБ». Банк є одним з найбільш надійних на території України. Банк АТ «ПУМБ» працює більше 30 років на ринку і надає усі потрібні послуги. Провівши аналіз діяльності можна зробити висновок, що АТ «ПУМБ» є прибутковим банком, адже всі основні фінансові показники вище норми, а саме це рентабельність активів та капіталу, маржа і чистий спред. А також банк займає перші позиції в рейтингу банків України.

5. Проаналізувавши склад, структуру та динаміку активів АТ «ПУМБ» за 2017-2021 рр. можна зробити висновок, що найбільшу частку сукупних активів займають кредити клієнтів, і саме вони і були предметом нашого дослідження.

6. Під час проведеного аналізу виданих кредитів у розрізі фізичних та юридичних осіб, можемо помітити незначне зменшення показників по кредитуванню юридичних осіб на протязі аналізованого періоду. Необхідно зауважити, що ціль оформлення кредитів у фізичних та юридичних осіб відрізняється. Тобто фізичні особи в наш нелегкий час частіше користуються послугами кредитування, крім цього банки розробляють різні акційні пропозиції і програми. Найбільш популярними типами кредитування фізичних осіб є кредитні карти та споживчі кредити. Отже, враховуючи вищезазначене актуальним постає питання формування конкурентних переваг та доступних умов для клієнтів для нарощування портфелю кредитування, особливо у розрізі корпоративних клієнтів.

7. В якості шляхів вдосконалення кредитної політики АТ «ПУМБ» було запропоновано здійснення моніторингу кредитного ризику, під час котрого виділяють індивідуальний і портфельний ризику. В АТ «ПУМБ» моніторинг кредитного ризику визначають як комплекс дій банку по отриманню та аналізу інформації по клієнту та кредитній угоді протягом строку дії кредитного договору.

Також було рекомендовано АТ «ПУМБ» застосування моніторингу диверсифікації кредитного портфеля. Однак це повинно бути обґрунтоване відповідною кредитною політикою банку, оскільки використання даної рекомендації відзначається не тільки позитивними результатами, а й можливими втратами внаслідок виникнення надмірної диверсифікованості, що може призвести до зворотних наслідків: одержання збитків або скорочення запланованих доходів.

8. Результатом здійснення в роботі кореляційно-регресійного аналізу, можемо свідчити, що побудована модель є адекватною та значущою. Залежність обраних факторів закономірна, тож ця модель може використовуватись для

практичного застосування. За допомогою побудови моделі ми змогли визначити, що найбільш впливовими факторами на темпи росту кредитів АТ «ПУМБ» є темпу приросту ВВП та середньої облікової ставки НБУ. Застосований метод кореляційно-регресивного аналізу показує тенденцію до підвищення темпу росту кредитів на 2022 рік.

9. В роботі були досліджені різні заходи для оптимізації кредитної політики. Було виявлено, що для АТ «ПУМБ» є важливим збільшувати портфель в розрізі корпоративних клієнтів. Також, варто зазначити, необхідність розроблення програм для іпотечного та автокредитування. В сучасному світі банкам варто звертати увагу на нові технології та он-лайн оформлення і діагностику. Під час пандемії та воєнної агресії на території України дуже збільшилась кількість кредитів онлайн, тому один із запропонованих заходів була зміна схеми кредитування, саме її діджиталізація.

Наше дослідження свідчить про те, що банківський сектор повинен використовувати найбільш сприятливі та ефективні методи управління кредитними ризиками, а саме таких як кредитне страхування. З метою зниження кредитного ризику банкам може рекомендовано практикувати використання кредитних деривативів. Кредитні деривативи надають особливу можливість для кредитних адміністраторів додати новий вимір до своїх зусиль з управління ризиками. Кредитні похідні інструменти дозволяють кредитору або позичальнику передати ризик неплатежу за кредитом третій стороні (окрім кредитора або власника боргу). Банки також зобов'язані приділяти особливу увагу кредитній оцінці як способу оцінки заявок на позику, щоб з'ясувати спроможність позичальника повернути кредит. Основна мета — забезпечити безпеку грошей цього банку та його клієнтів.

Чинники, що впливають на кредитну політику та кредитний портфель банку, взаємопов'язані та взаємозалежні. Вони можуть надавати різнобічний вплив на поточний стан та тенденції розвитку ринку кредитних послуг. Таким чином, для забезпечення ефективних результатів реалізації кредитної політики необхідний постійний аналіз та постійний моніторинг кредитних операцій банківських установ.

АНОТАЦІЯ

Бойко В. В. «Кредитна політика комерційного банку»

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Фінансовий та страховий менеджмент»
Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022 рік.

У роботі розглядаються теоретичні та практичні питання визначення сутності кредиту та кредитної політики. Проведено аналіз фінансової діяльності банку АТ «ПУМБ» та визначена позиція банку на ринку фінансових послуг. Проведено аналіз структури та динаміки активів банку. Досліджені особливості формування кредитної політики, проаналізовано кредитний портфель банку та його структуру.

Запропоновано шляхи оптимізації кредитної політики, збільшення кредитного портфелю установи, а також методи удосконалення кредитної політики в комерційному банку

Ключові слова: кредит, кредитна політика, кредитування, кредитний портфель, комерційний банк, управління кредитною політикою комерційного банку.

ANNOTATION

Boyko V. V. "Credit policy of a commercial bank"

qualifying work for obtaining a master's degree in the specialty 072 "Finance, banking and insurance" under the master's program
"Financial and insurance management"
Odesa National University of Economics. – Odesa, 2022.

The work deals with theoretical and practical issues of determining the essence of credit and credit policy. An analysis of the financial activity of JSC "PUMB" bank was carried out and the position of the bank in the market of financial services was determined. An analysis of the structure and dynamics of the bank's assets was carried out. Peculiarities of credit policy formation were studied, the bank's credit portfolio and its structure were analyzed.

Ways to optimize the credit policy, increase the credit portfolio of the institution, as well as methods of improving the credit policy in a commercial bank are proposed.

Keywords: credit, credit policy, lending, credit portfolio, commercial bank, credit policy management of a commercial bank.